

Notitie beantwoording motie Belbus (dd. 8 november 2018)

Achtergrond

Op 8 november 2018 heeft de gemeenteraad Teylingen een motie ingediend met als oproep: *"Onderzoek te doen naar de realisatie van een vorm van lokaal vraagafhankelijk vervoer in de gemeente Teylingen en hierover te rapporteren aan de raad"*.

Het plan van aanpak wat vervolgens is opgesteld en gedeeld met de gemeenteraad splitst de beantwoording van de motie op in vier deelvragen:

1. Welke vormen van vraagafhankelijk vervoer zijn momenteel beschikbaar in de gemeente Teylingen en omstreken?
2. Welke factoren bepalen het succes van de huidige beschikbare vormen van vraagafhankelijk vervoer in Teylingen en omstreken?
3. Welke behoefte bestaat er in Teylingen voor een aanvullende vorm van vraagafhankelijk vervoer?
4. Indien een heldere behoefte blijkt, welke vorm van lokaal vraagafhankelijk vervoer zou het beste passen bij de Teylingse situatie?

Vraag 1 (inventarisatie) levert de volgende informatie op: **TABEL 1 EN 2** (zie bijlage onderaan dit document)

Analyse van de vervoersopties binnen Teylingen n.a.v. tabel 1

Tabel 1 laat zien dat inwoners van Teylingen afhankelijk van hun situatie van verschillende vormen van vraagafhankelijk vervoer gebruik kunnen maken, namelijk: AutoMaatje, Stichting Fietsmaatjes, Stichting Recreatie en Vervoer, Regiotaxi, en de Valys voor grotere afstanden. Dit lijkt op het oog een breed aanbod, echter vraagt om kritische benadering. Stichting Fietsmaatjes heeft ten doel om inwoners een sociale en gezonde activiteit te bieden en niet om inwoners ergens naartoe te brengen. Hoewel dit doel natuurlijk wel bijdraagt aan de participatie van kwetsbare inwoners, vervult de stichting hiermee geen vervoersbehoefte.

Stichting Recreatie en Vervoer is enkel toegankelijk voor cliënten en leden van Marente en enkele andere aanbieders en stichtingen. Deze vorm van vraagafhankelijk vervoer is niet particulier toegankelijk voor inwoners van Teylingen en draagt daarmee niet algemeen bij aan de toegankelijkheid van de dorpskernen voor ouderen en minder validen.

Omdat de Valys is bedoeld voor grotere afstanden blijven twee vormen van vraagafhankelijk vervoer over met als (gedeeltelijk) oogmerk te voorzien in een lokale vervoersbehoefte van ouderen en minder valide inwoners van Teylingen: AutoMaatje en de regiotaxi. Op deze twee beschikbare vormen van vraagafhankelijk vervoer zal in de verdere beantwoording van de motie worden gefocust wanneer het gaat over de huidige opties vraagafhankelijk vervoer binnen Teylingen.

Vraag 2 (succesfactoren) levert de volgende informatie op:

Het succes van de regiotaxi wordt bepaald door de professionele en flexibele mogelijkheid van vervoer. Door de professionele opzet van de regiotaxi kunnen ook (zeer) kwetsbare inwoners van deze vervoersoptie gebruik maken. De ervaren geringe stiptheid van de ritten doet hieraan af¹. De gemeente(n) hebben door het inkooptraject

¹ In de aanbesteding is een minimale stiptheid van 95% opgenomen, gemiddeld over de gehele regio van Holland Rijnland. Deze stiptheid wordt door de vervoerder gemiddeld gezien behaald. Voor Teylingen geldt dat de stiptheid gemiddeld iets aan de lage kant zit vergeleken met de andere gemeenten in Holland Rijnland. De ervaring van de stiptheid van de regiotaxi wordt ook bepaald door de afspraak dat iemand een kwartier voor en na de afgesproken tijd kan worden opgehaald door de regiotaxi, en dat iemand dan ook klaar moet zitten. Men is dus al snel minimaal een kwartier tot een half uur aan het wachten, ook al rijdt de regiotaxi volgens de afspraken optijd.

en het bijbehorende contract met de vervoerder handvaten om te sturen op kwaliteit van het vervoer.

De kracht van AutoMaatje zit in de individuele benadering tussen vrijwilligers en inwoners met een vervoersvraag waar ruimte is voor maatwerk. De professionele coördinatie is hierin een belangrijke spil, het maakt het laagdrempelig voor een diverse groep inwoners om actief te worden als AutoMaatje.

De betrokken initiatieven van vraagafhankelijk vervoer in de regio (zie tabel 2) hebben allen een belangrijke basis in een actieve groep vrijwilligers. Het vervoer is lokaal, dorpsgericht, waardoor mensen elkaar (leren) kennen. Dit, in combinatie met een wat ongedwongenere sfeer t.o.v. de regiotaxi, maakt het vervoer laagdrempelig voor minder zelfredzame oudere inwoners. De meeste beschreven initiatieven hebben hun doelgroep hier ook op ingericht d.m.v. een leeftijdsgrens.

Initiatieven die draaien op vrijwilligers hebben als kwetsbaarheid dat er genoeg vrijwilligers moeten zijn die op enige betrouwbare wijze voldoende kwaliteit in het vervoer kunnen (blijven) leveren. Dus niet alleen de continuïteit van de vervoersvorm is onzeker, ook van de kwaliteit van vervoeren kan minder worden verwacht ten opzichte van een professionele vervoerder. Daarentegen is het (vraagafhankelijk) vervoer door vrijwilligers wel positief voor de mogelijkheden tot maatwerk en de samenhang in een dorpskern. Het vervoer wordt laagdrempeliger doordat vrijwilligers en inwoners met een vervoersbehoefte elkaar (leren) kennen.

Vraag 3 (uitvraag behoefte) levert de volgende informatie op:

Verschillende partijen zijn benaderd om de behoefte inzichtelijk te krijgen, namelijk:

- Welzijn Teylingen
- Adviesplatform Sociaal Domein
- Uitvoeringsgroep zorgpact Teylingen
- Ervaringsdeskundige
- Inwoners via enquête Welzijn Teylingen en gemeente tijdens meldweek Vervoer (14-17 november 2016)

Samengevat kunnen de volgende behoeften worden gedestilleerd:

- Er wordt een leemte ervaren in geschikt vervoer voor de (zeer) kwetsbare inwoners. Onder zeer kwetsbare inwoners worden inwoners verstaan met verder(der) gevorderde dementie of inwoners die valgevaarlijk zijn. Deze inwoners hebben behoefte aan een vorm van vraagafhankelijk vervoer waarbij er de rust en ruimte is om even wat meer hulp en maatwerk te bieden, waar bijvoorbeeld kan worden geholpen met het aantrekken van de jas in de woning. Deze doelgroep wordt steeds groter doordat mensen steeds langer zelfstandig thuis blijven wonen.
- Er wordt een behoefte gezien voor een makkelijkere manier om structurele korte ritten binnen de eigen dorpskern te kunnen maken, bijvoorbeeld naar het dorp voor boodschappen of naar de wekelijkse bingoavond. Deze ritten zijn via AutoMaatje niet altijd goed in te vullen omdat de kleine afstand voor vrijwilligers bijna niet de moeite is en deze ritten zijn met de regiotaxi relatief onvoordelig voor inwoners; zij wachten langer op de taxi dan dat de rit duurt. Cijfers van de regiotaxi uit het eerste kwartaal van 2019 laten zien dat bijna de helft van alle ritten met de regiotaxi door inwoners van Teylingen plaatsvindt binnen Teylingen (46%), en zelfs 29% van alle ritten binnen de eigen dorpskern.
- Er wordt een gemis ervaren doordat Sassembourg slecht bereikbaar is met het openbaar vervoer. Wanneer er (weer) een bus zou stoppen voor de deur van Sassembourg zou dit stimulerend kunnen werken voor de nog redelijk zelfstandige inwoners om de bus te pakken. Dit zou het gebruik van andere vormen van vraagafhankelijk vervoer kunnen verminderen.

Vraag 4 (advies) levert het volgende op:

In de behoefte uitvraag komen, naast de wens om bij Sassembourg (weer) een bus te laten stoppen, globaal twee verschillende behoeftes naar voren: een behoefte in doelgroep (vervoer voor zeer kwetsbare inwoners) en een behoefte in type ritten (korte structurele ritten binnen de eigen dorpskern).

De behoefte in doelgroep: deze behoefte vraagt om een professionele manier van vervoeren, gezien de grote kwetsbaarheid van de inwoners. Het is niet realistisch om van vrijwilligers de verantwoordelijkheid en deskundigheid te vragen om deze mensen te vervoeren. In de huidige mogelijkheden kunnen de zeer kwetsbare inwoners met de regiotaxi reizen, echter binnen de huidige aanbesteding is er geen ruimte en rust om maatwerk te bieden om bijvoorbeeld iemand te helpen met het aantrekken van de jas. In de regio is geen voorbeeld beschikbaar van een aparte vorm van vraagafhankelijk vervoer voor deze (zeer) kwetsbare doelgroep. Om een aparte vervoersvorm voor deze groep in te richten, enkel vanwege de onmogelijkheid tot maatwerk in de huidige aanbesteding van de regiotaxi, is zeer kostbaar. De vorm van vraagafhankelijk vervoer die in de regio het dichtst in de buurt kwam om aan deze behoefte tegemoet te komen is de belbus in Katwijk. Echter, de belbus in Katwijk is vanwege te hoge kosten niet meer haalbaar gebleken en per 1 september 2019 door de gemeente Katwijk beëindigd. Om wel aan de behoefte tegemoet te komen kan in de volgende aanbesteding van de regiotaxi worden onderzocht hoe het reizen met de regiotaxi kan worden vergemakkelijkt voor deze groep inwoners. De regiotaxi moet per 2021 opnieuw worden aanbesteed. De kosten voor de regiotaxi zullen hierdoor oplopen, echter dit is efficiënter dan het inrichten van een gehele nieuwe professionele vorm van vraagafhankelijk vervoer.

De behoefte in type ritten sluit aan bij de voorbeelden uit de regio waar een Belbus of Dorpsbus is ingericht: korte (structurele) ritten binnen het dorp in een laagdrempelige setting. Voor AutoMaatje zijn deze ritten lastiger in te vullen vanwege de relatieve grote belasting op de vrijwilligers. De cijfers van Q1 van 2019 van de regiotaxi laten zien dat een groot deel van de ritten die nu met de regiotaxi worden gereden binnen Teylingen (46%) of zelfs binnen de eigen dorpskern (29%) plaatsvindt. Op basis hiervan zou een additionele vorm van vraagafhankelijk vervoer zoals een dorpsbus logisch kunnen volgen. Echter, de voorbeelden uit andere gemeenten laten zien dat deze vorm van vraagafhankelijk vervoer een essentiële basis heeft in een hechte groep enthousiaste en vindingrijke vrijwilligers. Al deze initiatieven zijn door vrijwilligers opgezet en worden (grotendeels) zelfstandig door deze vrijwilligers gerund, meestal via een stichting die hiervoor in het leven is geroepen. De subsidie die sommige gemeenten aan een dergelijke stichting geven is vaak maar een klein deel van de onkosten van de stichting. De andere benodigde middelen halen de vrijwilligers zelf binnen via bijvoorbeeld sponsoring of giften. Zonder de inzet van deze groep vrijwilligers, in de situatie dat vanuit de gemeente een dorpsbus wordt georganiseerd, kost een dorpsbus jaarlijks gemiddeld €55.000,-². Dit is inclusief de afschrijving van het materiaal. Bij de start is een investering nodig om het materiaal aan te kunnen schaffen. Mocht ervoor worden gekozen om te kijken of er vrijwilligers geënthousiasmeerd kunnen worden om een vervoersvorm als de dorpsbus te organiseren, dan is de verwachting dat dit gedeeltelijk ten koste zal gaan van de vrijwilligers die nu actief zijn voor AutoMaatje. Deze vorm van concurrentie is onwenselijk. Daarbij blijkt dat binnen geen van de gemeenten in de regio met een initiatief zoals een dorpsbus daarnaast ook nog de behoefte leeft om gebruik te maken van AutoMaatje.

De hierboven beschreven situatie en argumenten afwegende is het advies om geen extra vorm van vraagafhankelijk vervoer in de gemeente Teylingen op te zetten, maar om in

² Berekening CROW: Handboek Buurtbus

de huidige vormen te zoeken naar manieren om aan de opgehaalde behoeften tegemoet te komen. Dat betekent dat in de volgende aanbesteding van de regiotaxi deze beantwoording wordt meegenomen en dat daarnaast in samenwerking met Welzijn Teylingen de mogelijkheden worden bekeken om AutoMaatje aantrekkelijker te maken voor korte afstanden binnen de eigen dorpskern.

Het (blijven) inzetten op AutoMaatje zou de vraag kunnen oproepen of we hiermee geen concurrentievervalsing richting de reguliere taxi's stimuleren. Deze vraag is bij de introductie van AutoMaatje landelijk aan de orde geweest. Er is geen sprake van concurrentievervalsing omdat vrijwilligers niet onder de taxiwet vallen en geen van de betrokken partijen verdienen aan AutoMaatje. De Inspectie Leefomgeving en Transport volgt de innovatieve ontwikkelingen binnen het personenvervoer door vrijwilligers (zoals AutoMaatje) en ziet geen reden om hier op dit moment op in te grijpen³.

³ Jaarverslag 2015 Inspectie Leefomgeving en Transport, Ministerie van Infrastructuur en Milieu

Bijlage 1

TABEL 1: Lokale opties vraagafhankelijk vervoer voor inwoners van Teylingen:

	Straal bestemmi ngen	Voor wie	Kosten voor inwoner	Inkomsten	Vrijwilliger / professioneel
Auto - Maatje Teylingen	Op aanvraag	Minder mobiele inwoners Teylingen	€0,30 per km + evt. parkeer- kosten	ANWB, klant, vrijwillige r	Vrijwillig, met professionele coördinator
St. Fiets - maatjes Teylingen	Binnen Teylingen	Mensen die niet meer zelfstandig fietsen	€2,- per rit	Klant, sponsore n, fondsen	Vrijwillig
St. Recreatie en Vervoer	Duin- en Bollenstreek en Oegstgeest	Cliënten en leden van Marente, De Zonnebloem, Stichting Vier het Leven (niet particulier toegankelijk)	€1,20 per kilometer	Klant, sponsore n	Vrijwillig
Regiotaxi	5 zones, zie kaart hierboven	Iedereen	€1,07 (< 65 jaar) of €0,75 (> 65 jaar) per zone met Wmo- indicatie; €2,90 per zone regulier	Gemeent e (aanbest eding door HR), en klant	Professioneel
Valys	Landelijk	Wmo (vervoers)in dicatie, gehandicapt en- parkeerkaart , OV- begeleidersp as	€0,20 per km binnen pers. km budget	Overheid en klant	Professioneel

TABEL 2: Voorbeelden uit de regio van initiatieven van vraagafhankelijke vervoer

	Straal bestemmin gen	Voor wie	Kosten voor inwoner	Inkomsten	Vrijwilliger / professioneel
Belbus Katwijk⁴	Op vraag, veelal binnen Katwijk	Wmo beschikking of > 80 jaar	Minimaal 50% van de ritprijs	Contract gemeente Katwijk, klant	Professioneel
Stichting Duinbus Katwijk	Op vraag, veelal specifieke locaties binnen Duin- en Bollenstreek	Cliënten van Topaz, e.a. aanbieders	Geen	Sponsors, giften, subsidies, ritvergoeding en en verhuur van de bussen	Vrijwillig
Stichting Ouderen - bus Voor - schoten	Binnen Voorschoten en enkele specifieke zorglocaties	60+ en minder validen (geen rolstoelen)	€10,50 p/m abo €4,- rit buiten Voorschot en	Klant, sponsors, reclame	Vrijwillig
BOB-bus Ter Aar	Straal 15km vanaf Langeraar	Inwoners Ter Aar, (incl. rolstoel)	€8,50 p/j (abonnem ent) + €0,90 (met abo) of €1,80 per rit (zonder abo)	Klant, sponsors, giften, subsidie gemeente (€)	Vrijwillig
Dorpsbus Oegstgeest	In Oegstgeest, specifieke locaties binnen Leiden	Inwoners Oegstgeest > 55 jaar (incl. rolstoelen)	€12,50 p/m (abonnem ent)	Klant, subsidie gemeente (€)	Vrijwillig

⁴ Is opgegeven per 1 september 2019. De betreffende inwoners van Katwijk kunnen nu gebruik maken van de regiotaxi.